

11. Aristotel'. Nikomakhova etyka / Per. z davnjogr. V. Stavnjuk. – K.: Akvilon–Pljus, 2002. – 480 s.

12. Cooper J. Reason and the Human Good in Aristotle. – Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1975. – 202 p.

13. Nagel T. Aristotle on Eudaimonia // Phronesis. – 1972. – Vol.17. – No.3. – P.252–259.

14. Shtorkh A. K. Kurs politicheskoy ekonomii, ili Izlozhenije nachal, obuslovlivajushchikh narodnoje blagodenstvije. – M.: ID Ekonomicheskaja gazeta, 2008. – 1120 s.

Didenko L. V., Ph. D. in Philosophical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Philosophy of Humanities Department, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), DidenkoLarysa@gmail.com

Kondrashova–Didenko V. I., Ph. D. in Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Economic Theory, Macro– and Microeconomics Department, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), kondrashova.didenko@gmail.com

The socio-humanities interpretations of flourishing: origin VS contemporaneity

We have taken a flourishing as the main phenomenon of our inquiry. The flourishing is a readiness of human being to innovations inside himself/herself, contemporary economy and countrial society. And this is the main purpose of the inquiry. We needed to specify origin and content of the flourishing; to reveal main sources and dimensions of human life in the flourishing. We followed the procedures of analysis, synthesis, historical, logical, hermeneutical, phenomenological, etc.

The roots of the flourishing stretched back into Greek Antiquity and ideas of Aristotle. He used term «ευδαιμονία» («eudaimonia») which can have a classic meaning («happiness», «welfare») and interpretations due to translations («good», «well», «flourishing», etc).

Conclusions: 1) the flourishing rooted into Greek Antiquity; 2) it is an enthusiasm for and readiness to risk doing innovations; 3) the cornerstone of the flourishing is a human being with his/her own way of thinking; 4) main source of the phenomenon is a facility of human being for innovativeness; 5) the content of the flourishing is specified as philosophical, cultural and economic dimensions.

Keywords: happiness, good life, flourishing, life in a flourishing, innovation, culture, intellect, freedom/liberty, morality, self-respect.

* * *

УДК 130.2:[159.942:316.422]

Кириленко К. М.,
доктор педагогічних наук, доцент, завідувач
кафедрою філософії, Київський національний
університет культури і мистецтв
(Україна, Київ), katerinasophia@ukr.net

ЕМПАТІЯ ЯК ПРОТИВАГА ЕСКАПІЗМУ В УМОВАХ ДОМІНУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ДИФУЗІЇ ІННОВАЦІЙ У ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Постіндустріальне суспільство, становлення структур якого активно відбувається нині, формує запит на інноваційне мислення, на інновації у всіх сферах життя та комунікаційні технології, які є засобом їх активного впровадження. Домінуючою в сучасному світі є системна модель творення та впровадження інновацій. Дана модель передбачає, що інновації і продукуються, і поширюються у наслідок встановлення різних нелінійних взаємодій. При цьому як винахід інновацій, так і їх поширення містить у собі небезпеку втечі від реальності у віртуальний світ. В цих умовах особливою небезпекою складає ескапізм як втеча людини від реальності в цей світ. Перешкодою ескапізму є емпатія як характеристика різних комунікативних зв'язків, що формуються в процесі створення та впровадження інновацій. Емпатія повинна стати основою стосунків між інноватором та потенційними споживачам його ідей, між інноватором і світом. Встановлення емпатичних стосунків є основою екологічного мислення, яке має великий попит в реаліях сучасного світу.

Ключові слова: емпатія, ескапізм, інновативність, комунікативні технології, постіндустріальне суспільство.

Постіндустріальне суспільство, активне становлення структур якого відбувається нині, актуалізує перед людиною пошук адекватної відповіді на ті проблеми, поява яких супроводжує цей процес; вимагає оволодіння навичками життя в інформаційному світі, темпи розвитку якого експоненційно зростають.

Для поширення та впровадження нових ідей, товарів та технологій в усіх сферах життя нині активно застосовуються комунікаційні технології. Інноваційний вектор розвитку сучасного суспільства робить їх використання ще більше нагальним, оскільки саме від їх успішного застосування залежить дифузія тієї чи іншої інновації. Домінування комунікативних технологій, з одного боку, відкриває нові комунікаційні можливості для окремих індивідів, а, з іншого, містить великі небезпеки. Вияв цих небезпек і пошук протидії є запорукою відсутності деформацій у розвитку як суспільства, так і окремих його індивідів.

Стаття присвячена аналізу ескапізму як глобального явища сучасності, що проявляється у втечі людини від реальності в ілюзорний світ, зокрема, у світ віртуальної реальності. *Метою статті є* вивчення емпатії як такої моделі міжособистісних стосунків та комунікативних технологій, що може бути потужним запобіжником ескапізму в умовах інноваційного розвитку структур постіндустріального суспільства. З'ясування окресленого кола питань є важливим в контексті формування сучасного суспільства та особистості, що здатна змінювати його на краще.

Аналіз літератури з вивчення окреслених предметом нашого розгляду питань засвідчує, що проблеми емпатії вивчаються переважно психологами (Н. О. Баранова, Л. П. Виговська, Р. Даймонд, Л. П. Журавльова, Л. В. Козяревич, В. С. Хомік та ін.), філософами (Д. Латинська, А. Маслоу, Дж. Мід, Г. Олпорт, К. Роджерс та ін.), педагогами (Б. Ананьєв, К. Бютнер, І. Зазон, Н. Кузьміна, Н. Левітов, В. Сластьонін і ін.); вивченню проблем ескапізму присвячені культурфілософські студії таких дослідників, як: К. Гамельтон, А. Еванс, Д. Келльнер, Е. Мейл, М. Нельсон, П. Холлендер, Е. Туан і ін., – праці психологів (А. Антонова, Л. Виготский, І. Кон, Ж. Лакан, Д. Леонт'єв, В. Франкл, Е. Еріксон, К. Юнг і ін.), соціологів (Х. Беккер, П. Бергер, З. Бауман, Е. Гідденс і ін.), дотично аналізується питання у працях, автори яких вивчають проблеми сучасного суспільства (Р. Барт, Р. Батай, Ж. Бодріяр, Ф. Гваттарі та ін.). Значний, але далеко не вичерпний перелік авторів засвідчує нагальність обраної теми і актуальність розгляду нових аспектів її вивчення та розв'язання. *Завданнями, які автор поставив перед собою у даному дослідженні, є* обґрунтування, чому саме емпатія є запобіжником ескапізму в сучасному суспільстві, запорукою успішного засвоєння ним інновацій, впровадження комунікативних технологій та продукування нових ідей.

Постіндустріальне суспільство, що, згідно хвильової теорії Елвіна Тоффлера, приходить на зміну індустріальному суспільству та визначає історичне обличчя сучасності, своєю визначальною структуроформуючою основою має знання, які стають основним засобом виробництва, та інформацію, у сфері обігу якої поступово стають задіяними від 55 до 75 відсотків працездатного населення. Основним соціальним конфліктом у ньому є конфлікт між знаннями та некомпетентністю. Все активніше формується інформаційна сфера як: простір діяльності суб'єктів, пов'язаний зі створенням, перетворенням і споживанням інформації; сукупність суб'єктів інформаційної взаємодії; сукупність самої інформації та інфраструктури її поширення,

засвоєння та продукування; сукупність суспільних відносин, що складаються в процесі функціонування інформації в суспільстві.

Двигуном розвитку усіх сфер сучасного життя, у тому числі й інформаційної сфери, є інновації – «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [7]. В умовах формування постіндустріального суспільства, якому властиве зниження темпів економічного зростання, перехід від «кількості» до «якості» і у виробництві, і у споживанні, суспільний та науковий поступ домінуючим чином визначають інновації. В одному з програмових документів Європейського Союзу, що відомий як «Зелена книга про інновації» (1995 р.) запроваджується термін інноваційна культура, вжиток якого стає все активнішим. На сучасному етапі формування структур постіндустріального суспільства відбувається перехід від лінійної моделі поширення та засвоєння інновацій до системної моделі. Саме такий перехід був зафіксований в Регламенті Європейського парламенту від 11.03.08 «Про створення Європейського інституту інновацій та технологій». На відміну від лінійної моделі поширення інновацій, за якої інновації залежать від науково-дослідної та конструкторської роботи, системна модель передбачає продукування інновацій у наслідок взаємодії між індивідами, організаціями та операційним середовищем, у наслідок продукування нового в умовах існування нелінійного світу та нелінійних динамічних відкритих систем, які підпорядковані законам синергетики як науки про організацію та розвиток в системах різної етіології (Г. Хакен).

Головною вимогою до особистості за таких умов є вимога інновативності. Сучасна людина повинна бути не лише високо освіченою та високо кваліфікованим спеціалістом, вона передусім має бути інноватором, – людиною, що здатна до творчого, креативного, інновативного використання знань із різних галузей, спеціалістом, що продукує ідеї, товари, послуги чи рішення, які за відсутності такого синкретизму раніше апіорі були не можливими. Суспільство починає дедалі більше залежати від інновативності як окремих його членів, так і цілих соціальних інститутів.

Іновативність передбачає не просто наявність технічної, технологічної, комп'ютерної грамотності чи вміння вільно користуватися інформаційними технологіями. Це здатність розпізнати ще не артикульований запит суспільства на нове та запропонувати рішення, що знаходиться за межами звичних підходів та стандартних моделей. Це здатність до інсайту, асоціативного дивергентного нелінійного мислення, здатність до кооперації: розуміння проблем з різного боку, до інтеграції різних точок зору, до співпраці в команді зі спеціалістами самого різного профілю, – здатність до самостійного навчання, до продукування нових знань для вирішення нових проблем, здатність до самовідданої праці, до реалізації свого захоплення, до вмотивованості не економічним чи соціальним стимулом (винагорода, визнання тощо), а глибоким позарациональним внутрішнім мотиватором – наміром самореалізації та

прагненням зміни світу на краще. Інноватор є фанатиком змін, фанатиком власних ідей, що здатні бути основою цих змін, він пристрасно, несамовито відданий справі, якою займається [2].

Як і будь-який фанатизм, інновативність містить у собі небезпеку ескапізму (від англ. escape – втеча; втекти, врятуватись) – з одного боку це гарантує резистентність до помилок (акцентування уваги так би мовити, «не на помилці а на другій спробі»), з іншого – захисний механізм ухилення чи втечі від реального життя у світ віртуального (вигаданого, уявного і т. ін.) життя, до чого підштовхує критична оцінка реальності. «Здатність і потяг до ескапізму – це істотна ознака людського буття, одна з тих, які відрізняють людину від інших живих істот» [8, с. 98].

Ми не беремо до уваги в контексті нашого розгляду проблеми такі різновиди ескапізму: латентний (чи побутовий) ескапізм як тимчасове переключення на сферу діяльності, що відмінна від домінуючої з метою релаксації; естетичний ескапізм як втеча від реальності у сферу «чистого мистецтва» чи культури як альтернативи цивілізаційному поступу людства; соціальний ескапізм – дауншифтинг (що в перекладі з англійської означає «рух вниз») як відмову від престижної посади на користь менш оплачуваної роботи, але спокійнішої, яка залишає людині більше особистої свободи; психотропний чи наркотичний ескапізм (алко– та інша залежність); релігійний ескапізм тощо, – як, власне, і не вдаємося до аналізу різновидів ескапізму. «За своєю суттю ескапізм – це спроба знайти притулок від невідповідності «людина – всесвіт» в альтернативному світі, де діють закони людської уяви, а значить, людина має реальні вплив і вагу. Чим глибше вона усвідомлює цей конфлікт, тим активніше намагається «подовжити» або «збільшити» себе найрізноманітнішими способами» [4]. Спільною основою всіх форм ескапізму є відхід від реальності у світ альтернативної реальності (приватної чи колективної, реальної чи вигаданої). Рівень розвитку інформаційного простору сучасності усі ці реальності робить реальностями, що існують у тому числі віртуально.

Потенційною аудиторією, схильною до ескапізму, є молодіжна аудиторія як більш мобільна, динамічна та технологічно освіченіша, більш інновативна (саме молоді люди (за віком чи стилем мислення) є інноваторами). Як зазначають науковці, «з однієї сторони, для осіб пубертатного і постпубертатного віку характерна підвищена емоційність, вразливість, схильність «перетворювати муху на слона», а також максималізм суджень і рішень. З іншої – молодь, як правило, отримує фінансову підтримку старших членів родини і не має своєї сім'ї; іншими словами, вона може собі дозволити втекти від реальності і морально, і матеріально (що для особи, яка змушена утримувати себе – і тим більше своїх дітей – є проблематичним)» [11].

Виникає парадоксальна ситуація. Суть її у наступному. Інновація, яка є стимулом та двигуном змін сучасного світу, потребує поширення і засвоєння, без цього вона приречена на забуття. Важливу роль у поширенні інновації відіграють комунікаційні технології. Комунікаційними технологіями називають «різні техніки впливу на аудиторію, починаючи з організації

комунікативного простору, створення візуальних образів, міфів і закінчуючи політичними, кризовими технологіями, евент-менеджментом, а також технологіями конструювання реальності, медіації, ведення інформаційних війн» [3, с. 2]. Поширення інновації, використання комунікаційних технологій вимагають розвитку комунікаційних здібностей, високого рівня комунікаційної культури. При цьому як винахід інновацій, так і їх поширення містить у собі небезпеку втечі від реальності у віртуальний світ.

На нашу думку, перепоною до для поширення окреслених небезпек є встановлення емпатичного зв'язку між інноватором та тим середовищем, з яким він комунікує. Як зазначає Тоні Вагнер, «нам потрібно заохочувати студентів до озвучування своїх переконань та підтримувати їхню внутрішню емпатію і відданість справедливості» [2, с. 98]. Емпатія (від грец. *empathia* — співпричетність, співпереживання, вчування) — це осягнення внутрішнього змісту чогось (чи когось) шляхом проникнення у його глибинну внутрішню сутність. Емпатія може бути емоційною (як тимчасове ототожнення себе з предметом чи суб'єктом для кращого його розуміння (К. Роджерс)), а також інтелектуальною (когнітивною) чи предикативною (такою, що передбачає стани та реакції людини в певних ситуаціях). Інтелектуальна емпатія є дуже важливою складовою творчого процесу, позасвідомі механізми емпатії дозволяють подолати спротив свідомості до появи чогось нового і не стандартного, є основою створення так званого нового Я-образу. Емпатія дозволяє експериментувати з цим Я-образом, ідентифікувати через нього себе з різними образами в уявному полі, здобувати через ці образи потенційно присутню у них когнітивну інформацію (Дж. Мід). Як зазначають дослідники, діапазон сутностей, що можуть стати предметом ідентифікації, практично не обмежений. Вчені-теоретики можуть ототожнювати себе з теоретичними конструктами (напр., з електроном), вчені-винахідники ідентифікувати з технічними приладами тощо [10].

Емпатія може стати основою стосунків між інноватором та потенційними споживачам його ідей, між інноватором і світом. Так потрактована емпатія є не що інше як основа екологічного мислення та підґрунтя формування вселенської свідомості як світоглядної основи єдності сучасного людства між собою та зі світом. Як зазначає Т. М. Матюх, «емпатія — це певне інтеграційне утворення, властивість людини, що виявляється в ситуаціях міжособистісного спілкування та в процесі почуттєвого пізнання світу» [6]. Емпатійне проникнення двох чи кількох суб'єктів у процесі комунікації чи співіснування є базовою основою цілісності сучасного світу. «Емпатія є трансестетичним феноменом, адже, акумулюючи в собі смислові потенції відношення небайдужості людини до світу, до самої себе, цілей і сенсу свого існування, вона є важливим моментом зв'язку людини зі світом та сферою внутрішнього «Я» [6].

Особливістю емпатії є закладений в її основу механізм ненасильницької дії; вибудована нею модель таких стосунків, за яких інший постає як носій цінностей, що мають право на існування і не можуть бути зруйновані; сутнісна ознака

такого типу співіснування, за якого є можливою комунікація різностей без їх уніфікації. Емпатія може стати базовим принципом синкретичної єдності сучасного світу та основою співіснування сучасного гетерогенного людства, яке настільки глибоко, одночас цілісно та множинно відчуває свою єдність, що ескапізм як втеча від чогось, що сприймається як чуже, є апіорі не можливою. Інноваційна діяльність сучасного людства, попри свій поверховий технологічний вияв, має насамперед такий внутрішній духовний вимір.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок. Постіндустріальне суспільство нині все частіше потрактовується як суспільство інноваційне, оскільки інновації у ньому визначають не лише механізми появи нових форм, але і зміст трансформацій, що відбуваються у його світоглядній моделі. Їх базовою основою є пошук підвалин співіснування сучасного людства як неуніфікованої складно структурованої нелінійної цілісності, що здатна на експонентний розвиток, наслідки якого мають як конструктивний, так і деструктивний вияв. Протидією небезпекам такого розвитку має стати побудова на основі емпатичного взаємозв'язку такої моделі єдності людства між собою та зі світом навколо себе, яка б уможливила співіснування різностей без їх уніфікації. Емпатія на сучасному етапі розвитку структур постіндустріального суспільства є не лише визначальною ознакою кінцевої мети розвитку, але і механізмом захисту від небезпек технологічного поступу людства. Вивчення шляхів формування духовної єдності сучасного людства, механізмів їх впровадження в освітньому середовищі як такому, що першочергово спрямоване на творення людини майбутнього, але так само і у інших контекстах, у яких людина реалізує себе нині, має стати предметом детального і різнобічного аналізу науковців самих різних спеціальностей.

Список використаних джерел

1. Бебик В. Соціальні комунікації: поняття, типологія, засоби / В. Бебик // Соц. психологія. — 2009. — №5. — С.41–54.
2. Вагнер Т. Створення інноваторів: як виховати молодь, яка змінить світ / Т. Вагнер. — Київ: K.FUND, 2015. — 222 с.
3. Зражевська Н. І. Комунікаційні технології: лекції / Н. І. Зражевська. — Черкаси: Брама-Україна, 2010. — 224 с.
4. Ковальова Г. П. Основні підходи до розуміння сутності феномену ескапізму // Культура України. — 2015. — Вип.49. — Режим доступу: <http://ku-khsac.in.ua/kultura49/08.pdf>
5. Козяревич Л. Емпатія як один з факторів успішного перебігу комунікації / Л. В. Козяревич // Наука і сучасність. Серія: Педагогіка. Філологія: Збірник наукових праць. — Київ: НПУ, 2003. — Т.36. — С.187–193.
6. Матюх Т. М. Емпатія як трансестетичний феномен // Автореф. ... канд. філос. наук. — К., 2016. — 25 с. — Режим доступу: http://www.filosof.com.ua/Avtoreferaty/Matiuh_avtoref.pdf
7. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 04.07.2002 №0-ІV. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-157>
8. Труфанова Е. О. Эскапизм и эскапистское сознание: к определению понятий / Е. О. Труфанова // Философия и культура. — 2012. — №3. — С.96–107.
9. Фенина О. Я. Структура, функції, форми та види емпатії. Їх роль у міжособистісних стосунках [Текст] / Фенина О. Я. // Психологія: 36. наук. пр. — К., 2001. — Вип.14. — С.109–117. — Літ.8 н.
10. Философия: Энциклопедический словарь. — М.: Гардарики. Под редакцией А. А. Ивина. — 2004. — <http://disus.ru/>

knigi/3881-69-ihitklibru-ihitk-filosofiya-enciklopedicheskij-slovar-pod-red-ivina-m-gardariki-2004-1072-isbn-5-8297-0050-6-v-per.php

11. Шерман О. М., Каспрук І. І. Втеча від реальності як форма деструктивної поведінки молоді. – Молодь в умовах нової соціальної перспективи. Збірка наукових праць. – Вип. XIV. – Частина І. – Київ: Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова, 2012. – С.210–216.

References

1. Bebyk V. Social'ni komunikacii': ponjattja, typologija, zasoby / V. Bebyk // Soc. psihologija. – 2009. – №5. – S.41–54.
2. Vagner T. Stvorennja innovatoriv: jak vyhovaty molod', jaka zminyt' svit / T. Vagner. – Kyi'v: K.FUND, 2015. – 222 s.
3. Zrazhevs'ka N. I. Komunikacijni tehnologii': lekcii' / N. I. Zrazhevs'ka. – Cherkasy: Brama-Ukrai'na, 2010. – 224 s.
4. Koval'ova G. P. Osnovni pidhody do rozuminnja sutnosti fenomenu eskapizmu // Kul'tura Ukrai'ny. – 2015. – Vyp.49. – Rezhym dostupu: <http://ku-khsac.in.ua/kultura49/08.pdf>
5. Kozjarevych L. Empatija jak odyz z faktoriv uspishnogo perebigu komunikacii' / L. V. Kozjarevych // Nauka i suchasnist'. Serija: Pedagogika. Filologija: Zbirnyk naukovykh prac'. – Kyi'v: NPU, 2003. – T.36. – S.187–193.
6. Matjuh T. M. Empatija jak transestetychnyj fenomen // Avtoref. ... kand. filos. nauk. – K., 2016. – 25 s. – Rezhym dostupu: http://www.filosof.com.ua/Avtoreferaty/Matiuh_avtoref.pdf
7. Pro innovacijnu dijial'nist' [Elektronnyj resurs]: Zakon Ukrai'ny vid 04.07.2002 №0-IV. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-157>
8. Trufanova E. O. Jeskapizm i jeskapistskoe soznanie: k opredeleniju ponjatij / E. O. Trufanova // Filosofija i kul'tura. – 2012. – №3. – S.96–107.
9. Fenyna O. Ja. Struktura, funkcii', formy ta vydy empatii'. I'h rol' u mizhosobystnykh stosunkah [Tekst] / Fenyna O. Ja. // Psihologija: Zb. nauk. pr. – K., 2001. – Vyp.14. – S.109–117. – Lit.:8 n.
10. Filosofija: Jenciklopedicheskij slovar'. – M.: Gardariki. Pod redakciej A. A. Ivina. – 2004. – <http://disus.ru/knigi/3881-69-ihitklibru-ihitk-filosofiya-enciklopedicheskij-slovar-pod-red-ivina-m-gardariki-2004-1072-isbn-5-8297-0050-6-v-per.php>
11. Sherman O. M., Kaspruk I. I. Vtecha vid real'nosti jak forma destruktivnoi' povedinky molodi. – Molod' v umovah novoi' social'noi' perspektivy. Zbirka naukovykh prac'. – Vyp. XIV. – Chastyna I. – Kyi'v: Nacional'nyj pedagogichnyj universytet imeni M. Dragomanova, 2012. – S.210–216.

Kyrylenko K. M., Doctor of Education, associate professor, The Head of the Department of Philosophy of Kyiv National University of Culture and Arts (Ukraine, Kyiv), katerinasophia@ukr.net

Empathy as a counterbalance to the escapism under the conditions of communication technologies' domination as a means of diffusion of innovations in post-industrial society

In the modern world the post-industrial society develops actively. This development forms the request for innovative thinking, for innovation in all areas of life and communication technologies that are the means of their active implementation. Nowadays a system model of creation and implementation of innovations is dominant. This model assumes that innovations are produced and distributed in consequence of the establishment of different nonlinear interactions. At the same time both the invention of innovations and their distribution includes the danger of escape from reality into the virtual world. In such conditions particular danger includes escapism – escape from reality to this world. An obstacle of escapism is empathy as a characteristic of different communication links that are formed in the process of creation and implementation of innovations. Empathy should become the basis of relations between the innovator and potential customers of its ideas, between the innovator and the world. Installation of empathic relationship is the basis of ecological thinking, which has a great demand in the realities of the modern world.

Keywords: empathy, escapism, innovation, communicative technologies, post-industrial society.

* * *

УДК 130.2(0893)

Кобзева Ю. Ю.,
аспирантка кафедри філософії, Харківський
національний педагогічний університет
ім. Г. С. Сковороди (Україна, Харків),
1972petrova@gmail.com

ФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ФИЛОСОФСКОЙ ЭССЕИСТИКИ В ПРОБЛЕМНОМ ПОЛЕ ЭКЗИСТЕНЦИАЛЬНОГО КРИЗИСА

Внутренний разлад, так цепко захватил не только душевный мир индивида, но и всю сферу духовной культуры современного человечества. Сказывается это и на понимании самого философствования как мыслительного процесса. Все это вынуждает задумываться над предельными основаниями и границами собственной предметной области всех мыслителей, в когорту оных входят как психологи, так и ученые, и теологи, писатели, люди искусства. Поэтому философия постоянно нащупывает новые темы, идеи, а значит, появляются, развиваются, затухают или, наоборот, становятся популярными и новые жанры философского дискурса, идет активный процесс осмысления жанрового бытия философии в духовной ситуации XXI столетия.

Актуальность статьи обусловлена необычной множественностью способов бытования философии, каждый из них имеет свою специфику и свои возможности. Когда рассматривается жанр эссе как жанр философского дискурса, возникает ряд вопросов, почему именно к этому жанру все чаще обращаются философы, и как именно философия находит себя в этом жанре? Каким образом в проблемном поле философской эссеистики отображается экзистенциальный кризис, в который оступилась современная цивилизация.

Ключевые слова: философская антропология, саморефлексия, интенция, эссе, интерпретация, интуиция, опыт, языковая автономия.

(статья друкується мовою оригіналу)

Экстремальные исторические обстоятельства XX–XXI веков, растущий техннизм и отчуждение провоцирует скептическое восприятие цивилизации и существование самого человека, дегуманизацию не только европейской, но и мировой культуры. Не будет преувеличением, на наш взгляд, назвать события сегодняшнего дня катастрофой: мировые и региональные войны, крах и разрушение целых государств, техногенные аварии, угроза экологических и энергетических кризисов, небывалые человеческие жертвы – все эти современные признаки бытия подрывают надежду в будущее.

Самосознание современного человека чаще характеризуется неуверенностью, неопределенностью, усталостью от Бытия. Все сложнее противостоять Небытию. Внутренний разлад, так цепко захватил не только душевный мир индивида, но и всю сферу духовной культуры современного человечества. Сказывается это и на понимании самого философствования как мыслительного процесса. Все это вынуждает философствовать, задумываться над предельными основаниями и границами собственной предметной области всех мыслителей, в когорту оных входят как психологи, так и ученые, и теологи, писатели, люди искусства. Поэтому философия постоянно нащупывает новые темы, идеи, а значит, появляются, развиваются, затухают или, наоборот, становятся популярными и новые жанры философского дискурса, идет активный процесс осмысления жанрового бытия философии в духовной ситуации XXI века.

Актуальность статьи обусловлена необычной множественностью способов бытования философии, что, на наш взгляд, делает невозможным возврат самой философии на академический, классический путь существования. Философия преодолевает монологичность самого бытия и себя в бытии.

Современная ситуация диктует совершенно другой подход в разрешении кардинальных философских